

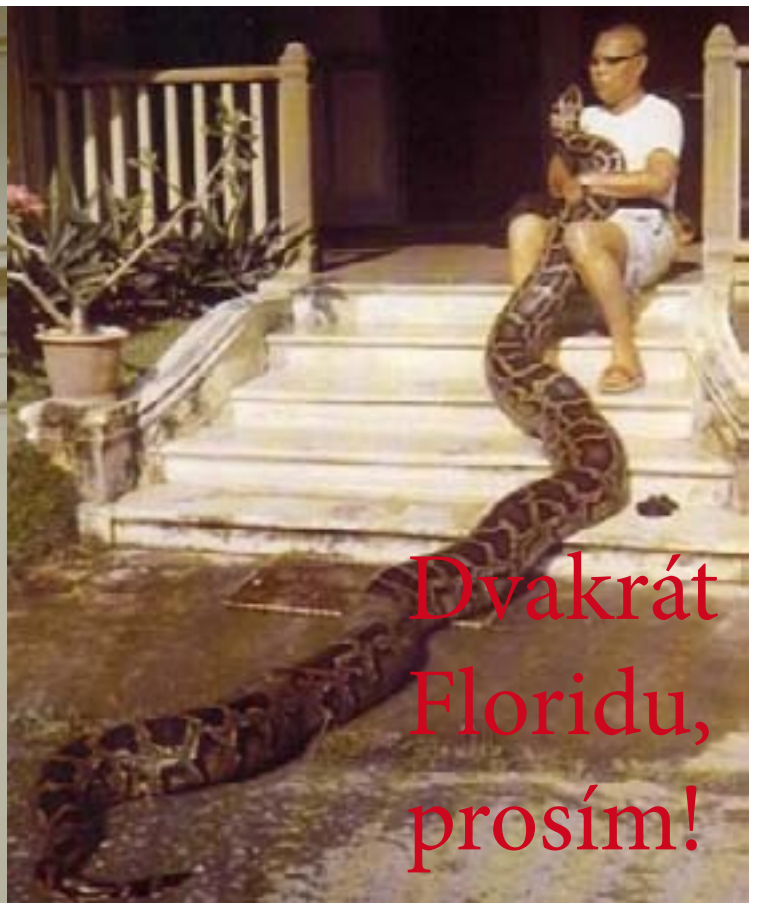
Donlajin

Tazio Nuvolari - na
dvou i čtyřech kolech

O dvou
velikánech
umění

Dvakrát
Floridu,
prosím!

Obsah čísla:

Úvodník redakce

Střípky odevšad

Filmový přehled

Osobnosti dneška i minulosti

Knížní koutek

Populární omyly

Svět známý i neznámý

K pramenům

O nás

ONLAIN29-ČASOPIS INTERNETOVÉ GENERACE,ČASOPIS PRO TY,KTEŘÍ JEŠTĚ NEZAPOMĚLI
ČÍST A PŘEMÝŠLET,ČASOPIS PRO HOLKY A KLUKY ANEBU KLUKY A HOLKY

Marně přemýšlím jak vás mám oslovit-kluci a holky-nebo holky a kluci anebo snad boys and girl anebo girl and boys či snad vážení mladí přátelé či jenom mladí přátelé či snad jenom přátelé?

Dobrá tedy volím přátelé a hned vám dám jednu radu,nevěřte nikomu,kdo se vám pořádně nepředstaví. A já to také vzápětí napravím,ale ještě slovíčko k onomu nevěřte.

Slyšel jsem,že dnešní mladá generace leží jenom v počítačích a že si bez netu snad ani pomalu nedojde na záchod a že tráví celé hodiny u nějakých počítačových her. Inu proč ne a jistěže vůbec není nic špatného,když někdo využívá nové prostředky ke komunikaci se svými přáteli či ke svému zabavení či dokonce ku svému poučení a já vám to ani nechci rozmlouvat, ale také jsem slyšel, že po tom tzv. netu se potulují všelijaké zbloudilé zprávy a všelijací informační pasgrivci a někdy také vyložené lži a vyložené bludy a právě z těch mám největší obavy a právě také proti nim bych rád společně s vámi a mými přáteli vyrazil do boje.

Teď už by ale bylo opravdu na čase, abych se vám přátelé představil a také bych si při tom dovolil představit další dobrovolné spolupracovníky, kteří připravili toto první číslo. Jmenuji se Jiří Kačur a provozuji v Praze antikvariát a to na ulici Dukelských hrdinů 29 na PRAZE 7.Mám 48 let,což je právě ten věk,aby člověk začal poučovat a kritizovat a považovat se za nejchytřejšího na světě,o čemž se jistě záhy přesvědčíte.

TADY BY MOHL KAŽDÝ Z REDAKCE NAPSAT MALÝ MEDAILONEK O SOBĚ-JEDNA, DVĚ VĚTY-AŤ JE TO ADRESNÉ

Řeknu vám to přátelé na rovinu,opravdu na rovinu-rádi bychom pro vás připravili časopis,v němž se skutečně dozvíte něco zajímavého z různých oblastí lidského vědění,ale nemyslete si,že se budeme přizpůsobovat duchu doby či dokonce duchu onlajnového věku-nečekejte tedy na našich stránkách krátké zkratkovité a útržkovité články poslepované narychlo z nějakých informačních záplat vystrachaných narychlo z internetového bahna a také prosím nečekejte žádné barevné reklamy a články napsané jenom proto,abyste hned na druhý den letěli nakupovat novou stavebnici. Myslím si,že máte dost rozumu,abyste sami posoudili jestli si vymýšlím a proto už dále nebudu řečnit a přeji vám pěkné chvíle strávené nad stránkami našeho nového časopisu

Střípky odevšad

KŮŇ MĚŘÍCÍ MĚNĚ NEŽ NOHA OD STOLU

Když se řekne kůň, každý si představí horu svalů, která dokáže v lese tahat klády a předběhnout i auto starší výroby. V americkém St. Luis se roku 2001 narodil kůň, který by si ovšem sotva poradil i s odtazením malého klacku a nepředběhl by ani klidně klusajícího člověka. Kůň se jmenuje Thumbelina, což se dá přeložit jako Paleček a dosahuje výšky 43 centimetrů. Při takové výšce se pak není co divit, že váží pouhých 26 kilogramů. Liliputí kůň nevznikl umělou cestou křížením či zasahováním do genetiky, ale přirozenou cestou. Narodil se statné klisně, jen

s tím problémem, že byl malý. Velmi malý. Teď je přes svou malost největším, protože se zapsal do Guinnessovy knihy rekordů.

První ponorka

Nynější ponorky z ocele, se samostatným přívodem kyslíku, obří stroje, které jsou schopné ponořit se do nesmírných hloubek a plout rychlostí, nad kterou by jeden žasnul. I taková podmořská monstra, zneužívaná převážně pro válečná tažení, měla své nevinné předchůdce. První ponorku, sestavenou ze dřeva, pokrytou plachtovinou a dobře vydělanou a promaštěnou kůží, naprojektoval ctihodný vynálezce Cornelius van Drebbel. Nechal jí pohánět dvanácti páry vesel a vzduch vedl hadicemi umístěnými na plovácích nad hladinou. Maximální ponor byl 5 metrů. A kdy ji zkonstruoval? Už v roce 1620. Tedy před čtyřmi sty lety

Nejrychlejší savci	Max. rychlost
Gepard	115 km/h
Vidloroh	85 km/h
Pakůň hrivnatý	84 km/h
Gazela dzeren	80 km/h
Antilopa jelení	78 km/h
Antilopa skákavá	77 km/h
Gazela Thomsonova	76 km/h

Rychlost, všude samá rychlost

Rychlost některých živočichů je skutečně impozantní. Nejrychlejším je samozřejmě gepard se svými 115 km/h. Kdyby se proběhl po obci, byl by rozhodně pokutován. Zvláštností ovšem je, že gepard je očividný sprinter, ale rozhodně ne dálkař. Po pěti stech metrech si musí dát oddech. Při běhu gepard může, díky pružné páteři, dělat až sedmimetrové skoky, při plné rychlosti má gepard natažený ocas, aby si udržel rovnováhu. Daleko zajímavější je ovšem vidloroh, nacházející se na druhém místě naší tabulky. Vidloroh je jasný dálkař. Dokáže celých 15 minut běžet rychlostí 45 km/h. Tento výkon mu umožňují více vyvinuté plíce a dvakrát větší srdce, než jaká mají živočiši stejné velikosti. I vidloroh při běhu dokáže překonat jedním skokem téměř sedmimetrovou vzdálenost.

Proč koně co chvíli nepadají?

Kopyto. Člověku by se mohlo zdát, že při vyšší rychlosti kůň musí nutně padnout za oběť sklouznutí. Ale chyba lávky. Kopyto je totiž designérský zázrak, který je uzpůsoben právě k tomu, aby kůň mohl vyvinout co největší rychlost. Základem je přední část kopyta, která se při zrychlení zabodává do země a tím dává zvířeti dostatečnou oporu pro bezpečný odraz. Ovšem přírodní plány nepočítaly s vynálezavostí člověka, který pro pohodlnější transport začal stavět silnice. Hladký a zdánlivě nekončící povrch. Do takového podkladu se přední část kopyta nedokáže zabořit a kůň je tedy nejistý. Jistě jste někdy spatřili, ať už na vlastní oči nebo na obrazovkách, koně, který dostal na asfaltové cestě „smyk“. Ode dneška už se nemusíte divit, kůň neměl kam zabořit kopyto a tím získat stabilitu.

Vorvání láska

Vorvani zpravidla nejsou opuštěná zvířata. Žijí v menších pospolitostech, navzájem se podporují a tvoří společenství, kterým vévodí samice. Samci se většinou s příchodem puberty vytráčí a připojí ke skupině dalších vorvaních pubescentů. Zvláštností v těchto skupinách je, že pokud se nějaký vážně zraní a kvůli tomu nemůže vyplout na hladinu pro přísun kyslíku, utvoří kolem něho ostatní vorvani kruh a na hladinu ho vytlačí.

PAVOUCI

Většina lidí při spatření pavouka neprojevuje dvakrát velkou radost. Nejčastěji vítají pavouka pantoflí nebo složenými novinami. Pokud ovšem není navštívený člověk pověřivým, to pak, aby předešel neštěstí, uloví pavouka do sklenice a odnese ho z domu do přírody. Nešťastník neví, že osminohou potvoru jen mírně rozladí, protože se bude muset sama vracet. A pavouk, ten se vždycky vrátí. Považuje váš domov za vlastní. A z vlastního domova se jeden přeci nenechá bez protestů vyhodit.

Ale podívejme se na pavouky z různých pohledů. Nejen z toho štitivého nebo bojácného. Různé přírodní národy považují pavouka za pradávnu mytickou bytost, na kterou se, a to je potřeba zdůraznit, s pantoflí prostě nechodí. V západním Súdánu dokonce převažuje přesvědčení, že pavouk je znakem uzdravení, to znamená, že uzdravení donáší. A na vlastní uzdravení člověk také nevezme pantofel. Podle afrického kmene Ašanti pocházejí všichni lidé z jednoho velkého pavouka. Nejsme tedy stvoření náhodou, Bohem, evolucí, ale jsme dětmi pavouka. Zvláštní nápad. To je ovšem nic proti víře středověké Evropy, která věřila, že po smrti se lidská duše převtělí právě do pavouka. Odtud tedy plyne ona pověr-

čivost, která zapovídá člověku pavouka ve vlastním domově ubít pantoflem. Z dřívější víry bychom utloukali duše svých zemřelých.

I moderní věda, v tomto případě psychologie, si bere pavouka do rukou. Dle hlubinné psychologie je pavouk sedící v centru své sítě symbolem bytostného Já – v jeho negativním, znepokojivém aspektu – tady už se dostáváme do zlolajnosti pavouka. V obrazné řeči nevědomí, jak tvrdí dále hlubinná psychologie, je pavouk výrazem toho, jak svírá a vysává strašlivá matka – jak jde vidět, Freud a jeho kmocháčci neměli své rodiče příliš v lásce.

Podívejme se zase jinam. V taoismu patří pavouk k tak zvaným pěti jedovým bytostem. Podle severoamerických poudaček má pavoučí žena původ na Měsíci, dle Hopiů se vdá za slunečního muže. Odtud pak odvozovali Hopiové pavoučí sítě slunečních paprsků, měsíčního svitu a dalších.

Takže až příště budete stát nad pavoukem, v ústech chuť ječet hrůzou, v ruce vražednou zbraň přichystanou k úderu, vzpomeňte si na lidovou moudrost. Nebijte pavouky, chyťte je do sklenice a odneseť někam nesmírně daleko. Tak daleko, aby zpátky prostě netrefili. Pokud pavouka pouze vyhodíte z okna, přikvačí zpět dříve, než dopijete čaj. A nebude vám za takovou vynucenou procházku ale ani trochu vděčný.

Thriller mrazivý jak vrahova mysl

Je běžným omylem mnoha diváků, že filmy natočené před lety musí být nutně špatné. Asi si v tuto chvíli řeknete, že tam nebudou žádné pořádné efekty a všechno bude jako slepenéz papíru a bude hned poznat, že to

není pravda. To je samozřejmě možné, na druhou stranu pokud nemáte právě tyto propriety, musí herci na plátně skutečně něco předvést. Jejich výkony musí být skutečně uvěřitelné.

Přesně takovým případem je mrazivý thriller Den pro Šakala z roku 1973, který ani v dnešních dobách nezestárl a stále má co nabídnout. Jednou z vlastností, které dnešní rychlokvašné-akční filmy už dlouho postrádají, je téměř dokumentární styl. Tady nečekejte přehlídky bojových umění nebo kosení desítek policistů na střechách automatickými zbraněmi. Ne... každý čin je zde předem pečlivě naplánován a to bezjediného zbytečného pohybu. Více jak dvě hodiny filmu jsou v podstatě dokonalou přípravou závěru, ve kterém nesmí být ponecháno nic náhodě.

A kde že se to vlastně ocitáme a v jaké situaci? Organizace tajné armády si najem profesionálního vraha k zabití francouzského prezidenta Charlaese de Gaulla poté, co jejich předchozí pokusy o jeho odstranění selhaly. Krok za kromě tak sledujeme vrahovu přípravu atentátu. Ta zahrnuje přístup, vyhlédnutí místa k výstřelu, získání zbraně a její propašování nejdříve do Francie, poté její zakomponování do kostýmu...ale to už prozrajují příliš.

Současně sledujeme děj také z pohledu pátrání francouzské policie i bezpečnostních složek. A to včetně ohromné mraveční práce desítek policistů v registrech rodných listů, pasů a obcházení hotelů s popisem vraha. Tohle je totiž thriller ze staré školy, kde jste nemohli nic prohnat programem na rozeznávání otisků prstů nebo mailem. Ne, tady se na to muselo jít postaru.

Autor předhloy Frederick Forsyth byl jedním z nejmladších pilotů Britského královského letectva, poté pracoval jako zpravodaj pro tiskovou agenturu Reuters, ale nakonec zkončil u psaní. Byl to vlastně důsledek jeho názorů, protože jako zpravodaj BBC zaujímal k některým problémům příliš ostrá stanoviska. Takže se vrátil do Anglie a rozhodl se uchýlit k psaní. Ovšem již právě jeho první román Den pro Šakala byl obrovským úspěchem, takže Forsyth u tohoto žánru zůstal. Dobře udělal, neboť je jedním z nejlepších současných min-

lých autorů politického thrilleru. V tomto žánru je něčím jako Arthur C Clarke nebo Isaac Asimov pro science fiction. Pokud jste tedy tentokousek doposud míjeli a chcete ucítit dotek staré filmové školy, anglické elegance a precizního filmařského umu, nemůžete se v tomto případě zklamat.

Život v barvě a mramoru: o Leonardovi a Michelangelovi, renesančních mistrech a soupeřích

Pokud jste si o letošních prázdninách neváleli šunky na pláži u moře nebo u českých rybníků, nelezli po stromech a většinu času nechatovali na netu, třeba vás rodiče vy-táhli do Florencie nebo Paříže. A jaká by to byla návštěva, kdybychom si v tom prvním nevykroutily krky při pohledu na Davida a ve druhém se na nás přes davy návštěvní-ků Louvru neusmála Mona Lisa? Inu, stejně jako cestování s rodiči - na houby. A my bychom vám chtěli před zahájením školního roku, přiznejme si to, vaše sluncem ohřáté hlavičky trochu ochladit vyprávěním o Leonardu da Vincim a Michelangelovi Buonarottim, dvojici renesančních umělců a tak trochu i socích.

Italské město Florencie, rodiště Michelangela Buonarottiho

Itálie patnáctého a šestnáctého století byla zemí řady regionů, filozofických a nábožen-ských vyznání. Jsme v době, kdy se utvářel nový svět, svět vytvářející moderního člově-ka, který pomalu obrací hlavu od přísných církevních doktrín a pravidel. Jsme v době renesančního a člověkem ovlivněného, tj. humanitního, myšlení. Jsme v době renesan-ce (z lat. slova obrodit, zrodit).

Umělec přestával být pouze anonymním řemeslníkem a svou práci začínal pojímat individuálně a náměty, byť dosud převážně náboženské, pojímal takřka osobním a vědeckým způsobem. Věnoval se studiu anatomie lidského těla, hltal antické spisy a kopíroval řecká a římská sousoší. Středověká strnulost a zdobnost ustoupila životu a vznešenému, odhalenému člověku.

„Dívat se pozorně kolem sebe, je tolik jako dvakrát žít.“

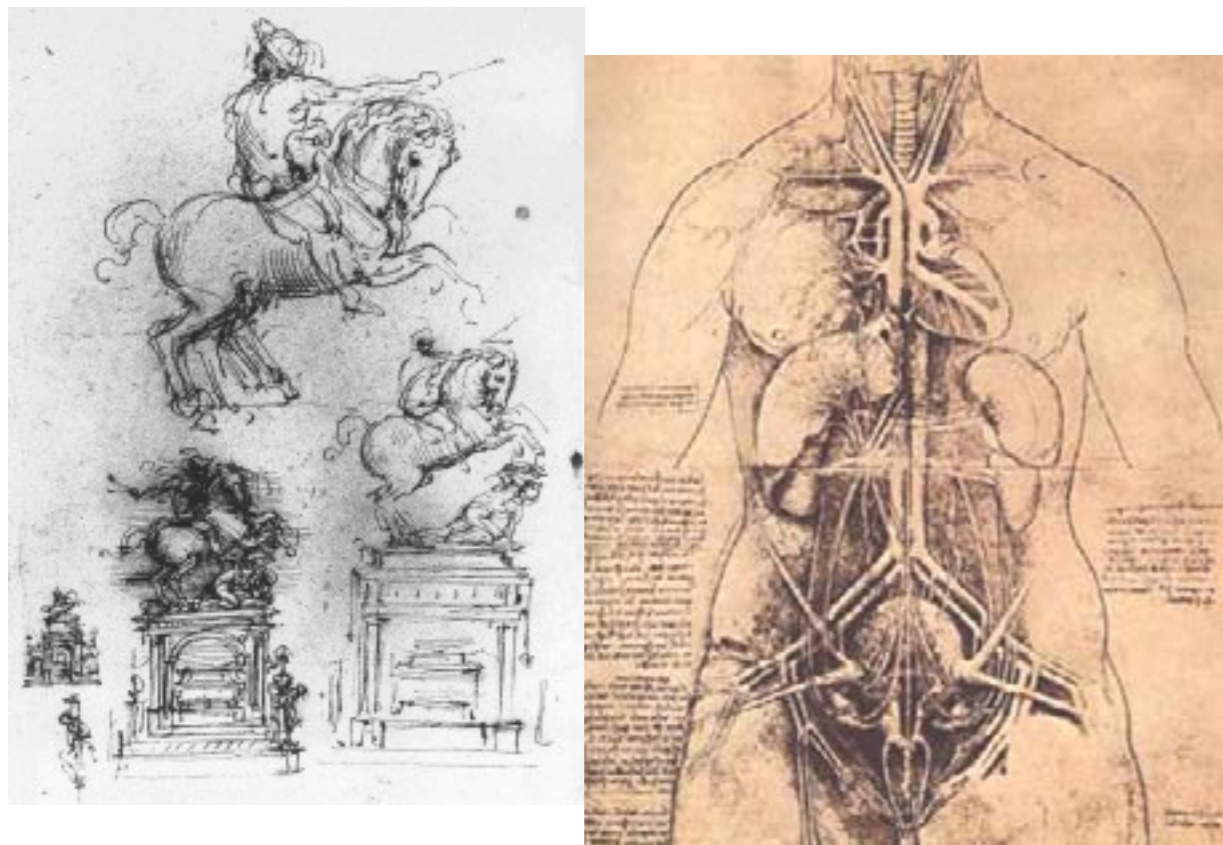
Leonardo da Vinci

Věkově starší Leonardo byl především vědec. Vynálezce, který objevoval přírodu, studoval výrazy a stavbu lidského těla a přinášel světu nové technické stroje a návrhy. Věděli jste, že první zobrazení jízdního kola pochází právě od Leonarda? Ne vážně, na jedné z jeho kreseb je opravdu načrtnut velociped, ne nepodobný tomu dnešnímu.

My však mistra Da Vinciho máme především za malíře. Jak by ne, jeho slavnou Monu Lisu viděl snad už úplně každý. Musíme však zdůraznit, že jeho dochovaných obrazů je pouze hrstka. Dáma s hranostajem, Madona ve skalách a milánská freska Poslední večeře jsou těmi nejznámějšími. Znovu opakujeme: byl to především renesanční průzkumník, dělal pokusy (a omyly) i s barvami a malířskou technikou a proto bylo mnoho děl poničeno a nedokonče-no už v době svého vzniku.

Také vrchol Leonardovi sochařské tvorby, v té době největší jezdecká socha na světě, zůstal pouze hliněným návrhem. Zobrazovala milánského vévodu Francesca Sforzu a předloha mě-řila na výšku více než sedm metrů.

Jako člověk byl náš pan vynálezce vysoce nadanou osobou i ve společenském chování. Rád se oblékal do honosných šatů a obklopoval náruživými žáky. Také proslul svými drobnými vynálezy, které bavily okolní obecnost. Často překvapoval různými pohyblivými loutkami, hádankami, slovními hříčkami a létajícími předměty. Jako levák vynalezl tzv. zrcadlové písmo, to znamená, že zprava doleva psané texty šly přečíst pouze v zrcadlovém odraze.

Vlevo návrh pro jezdeckou sochu Lodovica Sforzy, vpravo Leonardova anatomická kresba

„Rány dávají věcem tvar, i životu“

Michelangelo na obraze od Jacopina del Conta

Citát z knihy Kámen a bolest od českého autora Karla Schulze přesně vystihuje život a povahu našeho druhého umělce. Neboť Michelangelo Buonarotti byl člověk uzavřený a teskný. Jeho pracovitá povaha ostře kontrastovala se spory, které měl s okolním světem. Už od malička narážel na odpor svého otce, který nesouhlasil s jeho rozhodnutím, stát se umělcem. Na zadek dostával vskutku nesčetněkrát a ukázalo se, že bit bude téměř po celý život. Jako mladík mu spoluučení v umělecké škole florentského panovníka Lorenza Medicejského ranou přelomil nos. V době, kdy jste si ještě nemohli objednat plastickou operaci, byl tak odsouzen k

doživotnímu zohyzdění.

Jeho ohromné nadání mu však časem přineslo uznání prakticky po celé tehdejší Itálii. Od začátečnických prací na dvoře Lorenza Medicejského, člověka, který se velkou měrou zasloužil o rozvoj umění ve Florencii, se postupně dostal až do služby římského papeže.

Tady chtěl naplno ukázat svůj talent a naplnit své plány. A jaké to byly plány! Papežské hrobka o čtyřiceti sochách a několika patrech, největší náhrobek v dějinách umění! Sám si vybíral mramor v italských horách, sám vymýšlel metody jeho přepravy. Závist kolegů umělců však vystrčila rohy a papež byl pomluvami donucen od projektu upustit. Tu však už měl Michelangelo jiný záměr. Několik metrů vysoký mramorový sloup, který se již několikrát marně pokoušelo opracovat několik sochařů, ležel v zákoutí florentské zahrady a čekal na michelangelova dláta. Teprve on z něj dokázal vytesat snad nejslavnější mužskou sochu na světě. Obr David, jak bylo čtyřmetrové soše přezdíváno, dnes zdobí prostory florentské umělecké akademie.

Co však papež, který si mermomocí chtěl geniálního sochaře udržet na svém dvoře? Pověřil jej výmalbou stropu Sixtinské kaple, což byl pro Michelangela úkol tuze nepřitažlivý a děsivý. On miloval mramor a tvrdé úderů dlátem do kamene a stejně tak nesnášel štětce a barvu. A tady se nám ukazuje jeho nesmírná pracovitost a obrazotvornost. Za čtyři roky proměnil prázdnotu zdí ve strhující výjevy z Bible. A tak se nám tu krásně odvíjí celý příběh o stvoření světa vytvořený jediným člověkem, neboť autor na stropě pracoval sám, pouze s pomocí několika malířských učňů.

Fresky na stropě Sixtinské kaple ve Vatikánu

O dvacet čtyři let později svou malířskou tvorbu završil a stěnu nad oltářem vyzdobil dalšími, přibližně třemi stovkami postav představujícími Poslední soud. Prostě: chcete-li vidět, čeho je schopen jediný člověk, zajděte si do Vatikánu a navštivte Sixtinskou kapli, jak by řekl německý spisovatel Goethe.

Michelangelovy kresby

Když zrovna neměl dláto ani štětec v ruce, chopil se pera a psal básně a sonety, jejichž kvalitu oceňuje i řada opravdových básníků. V pozdějším věku se věnoval také architektuře a stihl navrhnout kopuli k nově vznikajícímu chrámu sv. Petra v Římě. Zemřel ve věku téměř devadesáti let a jeho dílo patří k tomu největšímu, co bylo v dějinách umění dosud vytvořeno.

Michelangelovy nejslavnější sochy. Vlevo David, vpravo Madona s mrtvým Ježíšem (tzv. Pieta)

Tazio Nuvolari

Příběh největšího automobilového závodníka všech dob, který zaujme i ty, kteří se o automobilový sport vůbec nezajímají.

Tazio Giorgio Nuvolari (16. listopadu 1892 – 11. srpna 1953) byl italský motocyklový a automobilový závodník, považovaný spolu s Louisem Chironem a Rudim „Karatschem“ Caracciolou za nejlepšího jezdce meziválečného automobilového sportu. Někteří odborníci (a já neodborník) jej považují za nejlepšího automobilového závodníka všech dob. Dr. Ferdinand Porsche jej nazval „největším jezdce minulosti, současnosti a budoucnosti“. Jedinou velkou cenou, kterou nikdy nevyhrál byla Grand Prix Československa.

Nuvolari, přezdívaný Il Mantovano volante (Létající Mantovan), Nivola, Malý velký muž nebo jednoduše Il Maestro, se narodil v Castel d'Ariu u Mantovy Arturovi Nuvolarimu a jeho manželce Elise Zorziové. Jak jeho otec, tak jeho strýc Giuseppe byli motocyklovými závodníky – zvláště Giuseppe, několikanásobný italský mistr, byl Taziovým vzorem. V roce 1917 se Nuvolari oženil

s Carolinou Perinovou. Oba jejich synové zemřeli velmi mladí: Giorgio (1918 – 1937) na myocarditidu a Alberto (1928 – 1946) na nefritidu. Jeho žena zahynula ve svých 86 letech pátého ledna 1981 – v Gardone ji srazilo auto...

Kariéra před druhou světovou válkou

Závodní licenci pro motocykl dostal Nuvolari v roce 1915. Jeho kariéru zbrzdila první světová válka, během níž sloužil jako řidič v italské armádě. V závodě tak debutoval až v roce 1920 na Circuito Internazionale Motoristico v Cremoně. Následujícího roku si poprvé vyzkoušel i automobilový vytrvalostní závod, který vyhrál.

Roku 1923 na španělském okruhu Stiges Nuvolari okouzli diváky nejen svým odvážným projížděním zatáček, ale i tím, že na základě sázky v nejprudší zatáčce v rychlosti 150 km/h políbil dceru majitele hotelu, v němž byl ubytován. Dívka omdlela, ale brzy se probudila, a Nuvolariho tak v cíli očekávala nejen cena, ale také facka. O rok později na okruhu Tigullio jel Nuvolari se svým autem pět centimetrů od okraje srázu k moři. Když do cíle zbývalo několik kilometrů, auto explodovala pneumatika. Řidič i mechanik skončili v příkopě. S pomocí diváků Nuvolari dostal auto zpět na silnici, otřeseného mechanika pokrytého olejem a blátem nechal mezi nimi, a bez pneumatik, tlumičů, sedadla, přístrojové desky a volantu dokázal díky dřívě získanému

náskoku dojet do cíle první – seděl na podlaze auta a místo volantu měl francouzský klíč. V roce 1925 se Nuvolari stal mistrem Evropy v třídě 350 ccm díky výhře na Grand Prix Evropy. Velkou cenu národů vyhrál čtyřikrát za sebou (1925 – 1928) a závod na okruhu Lario do konce pětkrát v řadě (1925 – 1929), vše ve třídě 350 ccm a na motocyklu Bianchi. Taktéž v roce 1925 požádala Nuvolariho stáj Alfa Romeo, aby si vyzkoušel jejich závodní vůz. Autu se během závodu zavařila převodovka a Nuvolari měl těžkou havárii, během níž si zranil záda a měl zůstat měsíc v nemocnici. Navzdory tomu závodil už o šest dní později v Monze. Byl to závod, na nějž motocyklová historie dodnes vzpomíná. Nechal se přesádrovat tak, aby mohl ovládat speciálně upravený motocykl, ke kterému jej museli přivést, celého v obvazech, a posadit jej na něj – což trvalo víc než hodinu – a zvítězil. Podobnou věc předvedl ve své kariéře ještě několikrát – bylo spočítáno, že „přežil sedm smrtelných

nehod“. Lékaři se tenkrát vzdali veškeré odpovědnosti za případné následky a řekli, že by ho mohli nechat zavřít do blázince. Nuvolari zvítězil v dešti v 300 km dlouhém závodě, jež se účastnili i britští velikáni Handley a Simpson, průměrnou rychlostí 130 km/h (což bylo víc, než dokázal vítěz v pětistovkách) a hned po dojezdu omdlel.

Nuvolari na čtyřech kolech

1930

V tomto roce Nuvolari vyhrál svou první RAC Tourist Trophy (podruhé vyhrál v roce 1933). Jedna z legend, které se okolo Nuvolariho kupí, tvrdí, že když jeden ze závodníků rozbil výlohu řeznictví, Nuvolari jel přes prázdný chodník a pokusil se vzít si šunku. Sammy Davis, který se toho roku s Nuvolarim seznámil, vzpomíná, že Nuvolarimu se svým způsobem líbily situace, kdy se všechno spiklo proti němu (prý jej nebavilo vyhrávat s nejlepším autem na startu), a že prokazoval velký smysl pro černý humor: když mu Enzo Ferrari koupil zpáteční lístek na Sicílii, kde měl Nuvolari startovat v závodě Targa Florio, Nuvolari mu řekl „Zpáteční lístek? To si říkáte obchodník? Co když mě nazpět povevou v rakvi?“.

V tomto roce Nuvolari a jeho spolujezdec Battista Guidotti vyhráli závod Mille Miglia v autě Alfa Romeo 6C 1750 GS spyder Zagato. Bylo to poprvé, kdy někdo tento závod vyhrál průměrnou rychlostí přes 100 km/h (100,450 km/h). Nuvolari v závodě startoval jako druhý za svým velkým sportovním rivalem Achillem Varzim. Jak bylo pro Nuvolariho typické, nestačilo mu, že (jezdci startovali v půlhodinových intervalech) v závodě vedl – chtěl i dojet jako první. Proto v noci za hluboké tmy, jakmile spatřil na silnici v dálce Varziho světla, vypnul svoje reflektory, aby jej Varzi nemohl vidět ve zpětných zrcátkách, a rychlostí přesahující 150 km/h se řítíl za svým soupeřem několik desítek kilometrů. Světla zapnul až v okamžiku, kdy šokovaného Varziho dojel a předjel, těsně před cílem v Brescii.

1931

V tomto roce se Nuvolari rozhodl závodit pouze v automobilových soutěžích. Vyhrál Velkou cenu Itálie, byl druhý ve Velké ceně Belgie a jedenáctý ve Velké ceně Francie. Zvítězil v závodech Targa Florio a Coppa Ciano. Při tréninku na Targa Florio měl nehodu, po níž jej spolujezdec nemohl najít. Když jej volal, Nuvolari se mu ozval z trávy a poprosil jej, ať nekřičí – díval se na hnízdo kde byly mladé křepelky a nechtěl, aby je jeho kolega vyděsil.

Nuvolari na Coppa Ciano, mezi posluchači mladý Giuseppe Farina

1932

Nuvolari se díky tomu, že měl – u něj zcela výjimečně – jedno z nejlepších aut té sezóny, Alfu Romeo P3, stal po dvou vítězstvích a jednom druhém místě na evropských velkých cenách mistrem Evropy. Vyhrál navíc Grand Prix Monaka a podruhé Targa Florio. Na tento závod vzpomínal jeho mechanik Mabelli: „Nuvolari mi před startem řekl, abych se pokaždé když vykřikne skrčil na podla-

hu. Výkřik znamenal, že vjel do zatáčky příliš rychle a že je potřeba snížit těžiště auta, aby se nepřevrátilo. Na podlaze jsem byl celý závod. Nuvolari začal křičet v první zatáčce a přestal až v poslední.“ Jeho traťový rekord zůstal nepřekonán dvacet let.

Targa Florio'32

V Monze si při tréninku poranil zápěstí, takže v závodě při průjezdu rovinkou v rychlosti 200 km/h řídil jednou rukou. V posledním kole mu došel benzín a tak místo vítězství odešel třetí.

28. dubna toho roku mu italský básník Gabriele d'Annunzio věnoval odznak – zlatou želvu symbolizující

opak Nuvolariho rychlosti. Stala se vsuktu závodnickovým symbolem (Nuvolari rovnalo se kanárkově žlutá kombinéza s iniciálami vpravo a želvou vlevo) a také talismanem, a jeho kombinézu už neopustila. D'Annunzio často hostil Nuvolariho ve své vile; od něj pochází i přezdívka „Létající Mantovan“.

1933

„Tazio Nuvolari nebyl jen automobilový závodník. Pro Itálii se stal symbolem, polobohem, legendou symbolizující vše, čeho chtěla mladá Itálie dosáhnout; mužem, který „dokázal ne-možné“

– ne jednou, ale pravidelně – Davidem, který vítězil nad Goliáši automobilového sportu. Byl to Il Maestro.“
Cyril Posthumus

V tomto roce Nuvolari vyhrál, spolu s Raymondem Sommerem, závod 24 hodin Le Mans. Během závodu se objevila v jejich benzínové nádrži díra, kterou mechanici během zastávek v boxech pokaždé zalepili žvýkačkou. Během závodu devětkrát vylepšil traťový rekord.

Vyhrál také podruhé Mille Miglia, tentokrát s Decimem Compagnonim.

1934

„Ti, kteří Nuvolariho obviňují ze ztřeštěnosti, by měli mít alespoň tolik poctivosti, aby přiznali, že to byla jedna z nejúchvatnějších ukázek nezdolné odvahy a vytrvalosti všech dob. Takoví lidé vyhrávají závody!“ Francis Curzon, 5th Earl Howe, o Nuvolariim na AVUSu

Po pátém místě na Grand Prix Monaka se soukromým vozem Bugatti se Nuvolari těžce zranil v Alexandrii na Circuito di Pietro Bordino, když se vyhýbal stojícímu autu jiného závodníka. Protože se v nemocnici nudil,

nechal si upravit své Maserati tak, aby mohl všechny tři pedály obsluhovat levou nohou, a máje pravou nohu stále v sádře, dojel pátý v silné konkurenci. Noha jej bolela celý rok; navíc jeho Maserati nebylo příliš konkurenceschopné.

1935

Nuvolari požádal o zařazení do týmu Auto Union, ale tým jej pod nátlakem Achille Var-

ziho, který nechtěl být ve stejném týmu jako jeho soupeř, odmítl. Nuvolari se proto obrátil na Fer-rari, ale byl odmítnut i tam. Tým jej však nakonec přijal na nátlak Mussoliniho (ten Nuvolariho miloval; Nuvolari tyto city ovšem naprosto neopětoval).

V tomto roce zaznamenal Nuvolari své životní vítězství, mnohými považované za vůbec nej-větší vítězství v dějinách automobilového sportu. Na Grand Prix Německa na Nürburgringu, kde Nuvolari jel na čtyři roky staré Alfě Romeo P3 (3167 ccm, kompresor, 265HP) proti do-minujícím, všechny ostatní porážejícím do-

mácím týmům – pěti Merce-desům Benz W25 (3990 ccm, 8C, kompresor, 375HP, jezdcí: Rudolf Caracciola, Luigi Fagioli, Hermann Lang, Manfred von Brauchitsch a Michael Geyer) a čtyřem Auto Unionům Tipo B (4950 ccm, 16C, kompresor, 375HP, jezdcí Bernd Rosemeyer, Achille Varzi, Hans Stuck a Paul Pietsch), dokázal zvítězit průměrem 120,7 km/h. Toto vítězství vešlo do historie jako „Nemožné vítěz-ství“. 300 000 diváků, po chvíli šokovaného ticha, připravilo Nuvolarimu bouřlivé ovace; zato představitelé Třetí říše v publiku byli

rozzuřeni. Vavřínový věnec už předem připraven pro německého vítěze byl obrovský – malému velkému muži Nuvolari-mu sahal pod kolena.

1936

V květnu měl Nuvolari další nehodu, během níž si poranil několik obratlů v tréninku na Velkou cenu Tripolisu – praskla mu pneumatika. Navzdory tomu, že mohl stěží chodit, a lékaři mu nařídili dvacet dnů v nemocnici, nechal se mechaniky donést do auta a dokončil 500 kilometrů dlouhý závod konající se v teplotě přes 40° C na pátém místě. V cíli jej mechanici z auta opět „vyndali“ a Nuvolariho publikum oslavovalo nejvíc ze všech jezdců.

Během závodu Coppa Ciano v Leghornu Nuvolari znovu předvedl svou jedinečnou povahu. Jeho nová Alfa Romeo GP 12 C 36 (4064 ccm, 364 HP) měla poruchu hned v prvním kole. Nuvolari se nevzdal. Došel do boxů a řekl, ať mu zastaví první auto jeho týmu, které pojede okolo. Přestože jej manažer přemlouval, ať počká na nejsilnější vůz, Nuvolari jen pobíhal a křičel „Presto! Presto!“, a nasedl do prvního auta. Shodou okolností to bylo to nejslabší (3800 ccm, osmiválec Brazilce Pintacudy, místo Nuvolariho dvanáctivalce); Pintacuda navíc zajížděl do boxů jen proto, že mu přestávaly fungovat brzdy. Nuvolari skočil do jeho auta a se slovy „K vítězství je potřeba plynový pedál, ne brzdy!“, překonáváje v každém kole traťový rekord, znovu dotáhl čelo závodu, v němž byly silnější německé vozy (Varzi vzpomínal: „Podíval jsem se do zrcátka...

ohlédl jsem se a spatřil v Pintacudově autě kanárkově žlutou kombinézu. Nuvolari! Madonna mia!“) a nakonec vyhrál. Vyhrál i Velkou cenu Milána. Při GP Maďarska se vedoucí Rosemeyerův vůz otáčel po smyku a zastavil napříč tratí. Nuvo-lari projel kolem skulinou podle pamětníků „malou pro motocykl“. Znovu vyhrál. V Barceloně dokázal projet poslední zatáčku bez přeřazení, přestože měl za sebou Caracciolu – v nádrži už totiž neměl skoro žádné palivo. Auto zastavilo několik metrů za cílem s prázdnou nádrží.

Při vítězství v americkém Vanderbiltově poháru (kde jel jen na jedenáct válců z dvanácti, přesto už v pátém kole některé soupeře o kolo předjel) jej oslavovalo 200 000 diváků. Na-vzdory slíbené odměně 1000 dolarů pro toho, kdo vydrží jet minutu před Nuvolarim, nikomu se to nepovedlo (a to Maestro musel tankovat).

1937

Přes stále se zhoršující kvalitu Alfy Romeo, Nuvolari v týmu zůstal. Dokázal znovu vyhrát Velkou cenu Milána.

VC Československa '37 – Nuvolari bez jedné pneumatiky dojíždí pátý
Donedávna se naše Grand Prix jezdila po silnici, po

níž jsme každý pátek jezdili na chalupu (nový okruh mám ostatně také hned za kopcem). K obrázku u roku 1931 – je tu, kousek od mého domu, Farinova zatáčka (čili Farinka). (A ještě moje generace říká o rychlých řidičích „širón“.)

1938

Ačkoli stále zůstal jezdcem Alfý, na jaře jeho vozu vybuchla palivová nádrž a Nuvolari musel ve vysoké rychlosti vyskočit. Byl vážně popálen a zraněn a poprvé v životě zvažoval, zda se závoděním neskončit. Nakonec se však vrátil a několik měsíců po zranění vyhrál v Monze a poté ještě v Doningtonu; opustiv nespolehlivou Alfu, závodil za Auto Union.

1939

Vyhrál Velkou cenu Bělehradu, poslední předválečnou VC – 3. 9. 1939.

Kariéra po druhé světové válce

1946

Zvítězil v první poválečné Grand Prix, v Albi.

1947

S autem Cisitalia (1100 ccm) skončil druhý na Mille Miglia a první ve své kategorii (o celkové vítězství jej připravila voda v rozdělovači 250 km před cílem).

Mille Miglia '47

1948

Naposledy se zúčastnil jak Mille Miglia (jeho vůz, Ferrari 2000 ccm, ztratil během závodu kapotu, zlomilo se pero, a protože prasklo sedadlo, Nuvolari seděl na bedničce od pomerančů); závod nakonec pro naprosté selhání brzd nedokončil, přestože do jeho poloviny vedl.

Mille Miglia '48

Jeho poslední Grand Prix byla Grand Prix Remeše. Porouchal se mu vůz, ale opět si nechal zastavit jiný a pokračoval v závodě.

1950

Jeho posledním závodem byl závod do vrchu Palermo-Montepellegrino, kde zvítězil ve své třídě a celkově byl pátý.

Poslední roky

Nuvolari trpěl alergií na výfukové plyny. Přes operaci a používání masky při závodech něko-likrát chrlil krev. Nikdy se ovšem nevzdal. Zúčastnil se 130 závodů, z nichž 64 vyhrál a 17krát byl druhý. Poměr vyhraných a nedokončených závodů je u něj vyšší než u jiných jezdců. V roce 1952 měl mrtvici, po níž zůstal částečně ochrnut.

Zemřel ve své posteli roku 1953 po druhé mrtvici. Na jeho poslední cestě jej vyprovázelo celé město, v němž ten den létající zastavil život. Jeho pohřbu 13. srpna se zúčastnilo 55 000 lidí; průvod byl míli dlouhý a jeho rakev, umístěnou na automobilovém podvozku, tlačili Alberto Ascari, Luigi Villoresi a Juan Manuel Fangio. Enzo Ferrari vzpomínal: „Jakmile jsem se dozvěděl o jeho smrti, odjel jsem do Mantovy. Ztratil jsem se v labyrintu jejích uliček a nevě-děl jsem kudy přesně jet. Zastavil jsem u jednoho klempířství a požádal, aby mi ukázali cestu k Nuvolariho domu. Starý klempíř, před tím, než odpověděl, obešel mé auto aby se podíval na

poznávací značku. Pochopil a vřele mi potřásl rukou. „Děkuji že jste přijel, zašeptal. „Druhý takový závodník už se nikdy nenarodí.“

Nuvolariho heslem bylo „Zvítězit nebo padnout“. Enzo Ferrari o něm řekl: „Byl to největší jezdec. Jezdec velkého stylu s nejstatečnějším srdcem. Bojovník, který se ze závodu nikdy ne-vrátí pokořen.“

Byl vynálezcem a pionýrem tzv. „four-wheel drift“, kontrolovaného smyku všech čtyř kol, který v jeho době nedokázal nikdo napodobit. Později tento styl propracovali Juan Manuel Fangio a Sir Stirling Moss.

O Nuvolarim

„Nikommu už se nepodaří spojit takový cit pro auto s nadlidskou odvahou.“ Enzo Ferrari

„Byl to muž, který dělal věci, které byly nemožné. Pro mladé lidi té doby, a mne mezi nimi, byl zosobněním odvahy, nekonečné odvahy. Byl mýtem, nedosažitelným vzorem.“ Michelangelo Antonioni

„Dokud se bude mluvit o automobilovém sportu, dotud si svět bude pamatovat jméno Nuvola-ri.“ Lord Howe

„Nuvolari byl můj největší soupeř. A je to nejlepší jezdec všech dob. Není to mistr volantu, ale umělec. Mistr může vyučovat. Umění se naučit nelze.“ Achille Varzi

Karel May: Vzhůru na Divoký západ, hurá do Orientu

Pravidelně jsou zapsáni na televizním programu, každoročně již přes čtyřicet let zíráme na střelným prachem a táborovým ohněm páchnoucí příběhy nesmrtelných hrdinů našich tatínků. Postavy Vinnetoua a Old Shatterhanda jsou postavy, které možná přitahují i vás. Ačkoliv již nevoní zrovna novotou, jejich filmové zpracování se už zdaleka nemůže srovnávat se současnými dobrodružnými a akčními snímky, i tak může zaburácení shatterhandovi medvědobijky přinutit pozdvihnout oči od rozkoukaného druhého dílu Kick-Ass.

My však vám nechceme servírovat německými filmaři natočený Poklad na stříbrném jezeře, vinnetouův Poslední výstřel nebo Rudého gentlemana, ale podívat se na muže, který za tím vším stál v době, kdy film byl pouhým několikaveršinným němým stříhem. Naše prsty teď ukazují na Karla Maye, německého spisovatele, jehož hlava celé vinnetouovské šilenství vlastně vymyslela.

Slepé dítě, mladík kriminalista

Rodištěm Karla Maye bylo městečko Ernsthalle, v německé části Krušných hor. Kvůli nedostatečné výživě byl až do svých pěti let prakticky slepý. Jakmile se však lékařům podařilo zrak navrátit, rozbujelo se karlovo všestranné nadání. Brzy ovládl trojici cizích jazyků a naučil se hrát na několik hudebních nástrojů.

Jakmile ve čtrnácti letech opustil školu, nabral jeho život pozoruhodný spád, který bychom rozhodně od tvůrce Pokladu na stříbrném jezeře nečekali.

Jakmile přišel o zaměstnání jako pomocný učitel, už byl obžalován z drobných krádeží a vsazen na několik týdnů do vězení. Bohužel, nebylo to naposledy. Přišli další přestupky (nevíme přesně do jaké míry oprávněné a Maye čekal další, tentokrát čtyřletý žalář. Nutno podotknout, že již v té době Karel trpěl psychickými problémy a aby jim unikl, začal sepsávat krátké povídky a romány. Sepsaná dílka posílal do tehdejších časopisů a jeho literární talent nezůstal nepovšimnutý.

„Já jsem Old Shatterhand“

Od roku 1875 se v Drážďanech naplno začíná věnovat sepsování povídek a humorných románů.

A mezi rozrůstající se řadou popsaných papírů se jednoho dne objevila jistá povídka nazvaná Old Firehand. A právě tady se čtenář poprvé setkává se

jménem Vinnetou. Ušlechtilý příslušník severoamerického inianského kmene Apačů se bude z mayovy tužky linout stál více a více. Objeví se i další postava: vinnetouův bílý bratr Old Shatterhand. Za „Drtící ruku“, jak zní v češtině překlad jména Shatterhand se na veřejnosti považuje May sám. Nechá se fotit v prerijním oděvu, na krk vám odpřísáhne, že to on je tím bílým hrdinou a zrovna tak i Karou ben Nemsím.

Hrdinou i v Orientu.

Kara ben Nemsí je další postavou za kterou se německý spisovatel vydává. A tentokrát v cestopisných příbězích ze Severní Afriky a Malé Asie. Nejznámější série, v Čechách vyšla pod názvem V stínu Pádišáha vzniká v sedmdesátých a osmdesátých letech 19. století.

Cestopisy psané bez cestování

A mayova popularita je neustále na vzestupu. Po americké sérii Vinnetou I – III a orientálních cestopisech, následují další příběhy, mimo jiné z Jižní Ameriky a Asie. A čtenáři autorovi věří, že on je tím oslavovaným hrdinou, objevujícím se na stránkách dobrodružných příběhů.

Ve skutečnosti se větší cesty odvážil až po sepsání většiny románů. V roce 1899 se vydal na patnáctiměsíční cestu po severoafrických a asijských zemích. Výsledek? Zklamání a procitnutí z poznané reality, která se většinou dosti lišila od popisovaného prostředí. Horko, komáři a celkově špatné životní podmínky daly „ben Nemsímu“ několik pohlavků. Také ve vlasti začalo období plné trablů. Na povrch se začala dostávat jeho kriminální minulost a téměř celý zbytek života strávil May v prostředí soudů. Zemřel 30. března 1912 ve věku sedmdesáti let.

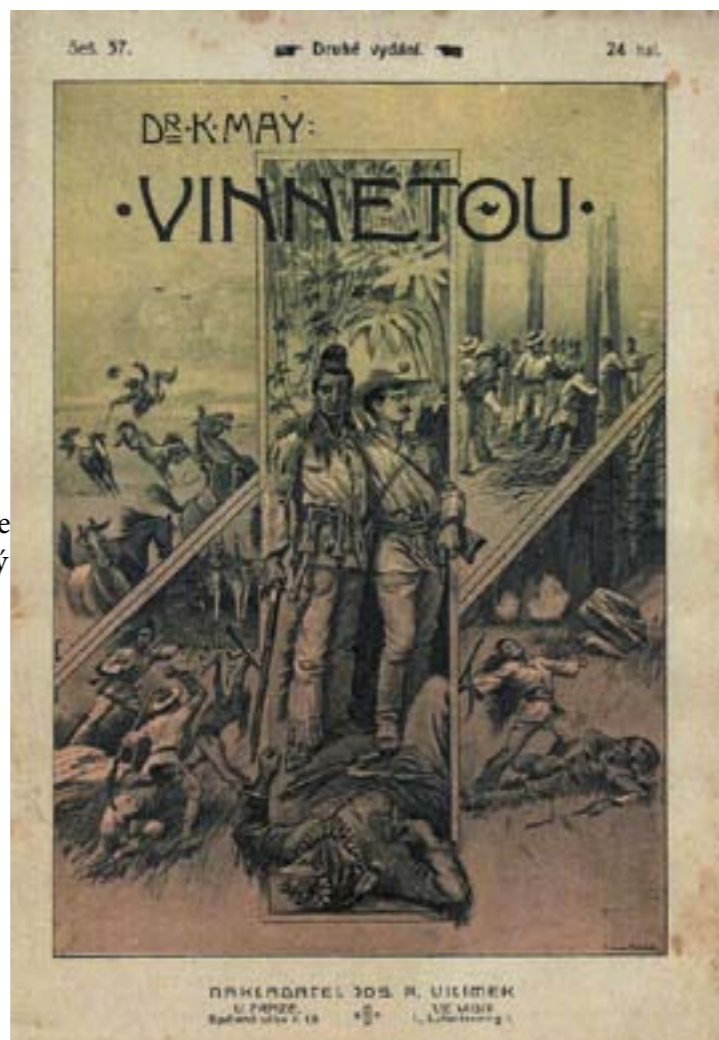
Ukázka z knihy

Začátek první kapitoly českého překladu prvního dílu Vinnetoua (nakl. Albatros, 1987)

Milý čtenáři, víš, co znamená slovogreenhorn? Pro toho, koho bys tím jménem nazval, to je nejvyšší neuctivě a ponižující označení.

Greenhorne prostě zelenáč, člověk v zemi nový a nezkušený, který si musí dávat mimořádně dobrý pozor, aby nějakým nedopatřením někde nenarazil.

Greenhorn je člověk, kterého nenapadne vstát ze židle, když se chce posadit dáma; který pozdraví dřív pána domu, než složí poklonu jeho manželce a slečně dceři; který při nabíjení pušky strká náboje do hlavně obráceně nebo do předovky cpe nejdřív zátku, potom kouli a nakonec prach. Greenhorn buďto neumí anglicky vůbec, nebo mluví angličtinou velice spisovnou a vypulírovanou. Yankeeská angličtina, nebo dokonce mluva zálesáků jsou pro něj učiněná hrůza. Nejdou mu vůbec do hlavy, a tím míň přes jazyk. Greenhornsi plete myšlenky s vačicí a každou obstojně hezkou mulatku pokládá za kvadronku. Greenhornkouří cigarety a každý sir, který odplivuje žvanec tabáku, se mu hnuší. Když mu nějaký Ir nebo Paddy, jak se tady říká, trhne pohlavek, běží greenhorn ke smířcímu soudci, místo aby toho chlapa jako správný Yankee na místě odstřelil. Greenhorn považuje řápoty krocana za stopy medvědí. Greenhorn se ostýchá položit si špinavé boty na klín svého spolucestujícího.

Populární omyly

Skutečně výjimka potvrzuje pravidlo?

S tímto příslovím nebo průpovědkou se setkáváme dneska na každém kroku. Ale když se nad ní zamyslíte, ztrácí jakoukoli logiku. Prostě nedává smysl. Zeptejte se sami sebe, jak by mohlo něco, co se od pravidla odlišuje, potvrzovat platnost tohoto pravidla? Pokud vám to taky nedává smysl, pak věřte, že nejste sami. Jedná se totiž o chybný překlad do češtiny, který se bohužel velice rychle ujal. Takových blbin je všude kolem nás ale spousta.

Původní latinská verze totiž zní „exceptio regulum probat“ a znamená „výjimka prověřuje pravidlo.“ Jde vlastně o normální zásadu vědeckého zkoumání, které musí soustavně revidovat svoje závěry. Představte si například stát, ve kterém se pouze krade. Ono se tedy krade všude, ale stát, ve kterém neexistuje jiný typ zločinu. Pak ale někoho napadne, že nemusí chodit krást k sousedům, ale může si na někoho počkat v parku. Tam se to ovšem zvrtné a skončí to mrtvolou, která má v krku nůž. Jedná se o zločin? Podle práva zatím ne, protože jediný známý typ je krádež. Ale tady se určitě stalo něco špatného. Jeden člověk vzal život druhému.

Jde o událost, která prověřuje platnost dosavadního zákona. Pokud se stane zločinem, pak je nutné předělat dosavadní právní systém. Navíc pokud se to stalo jednou, může se to stát zase a je potřeba s tím něco dělat. Výjimka z pravidla zde prověřila pravidlo samotné.

Nebo si vezměte si třeba oblíbené průpovědky o tom, že blondýnky jsou hloupé. Třeba ano, ale rozhodně ne všechny. Ale tohle pravidla se držíme zuby nehty. Ovšem každá další inteligentní světlavá dívka je onou výjimkou. Při jejich dostatečném počtu už ona průpovědka o hloupých blondýnkách nebude platit.

Dvakrát z Floridy

Národní park Everglades, součást Světového dědictví Unesco, leží na jihu Floridy. Jeho rozloha 6104,97 km² z něj činí třetí největší park 48 států USA mezi Mexikem a Kanadou.

(obrázek Everglades)

Ročně ho navštíví přes milion turistů. V jeho tropických a subtropických mokřadech žije přes 350 druhů vodního ptactva, 40 druhů savců včetně zhruba 100 posledních exemplářů floridské pumy, 300 druhů ryb, 50 druhů plazů, z nichž nejznámější jsou aligátoři, atd. Ovšem v poslední době se tam lze poměrně snadno setkat s nečekaným – a nevídaným – hostem: asijskou krajtou tygrovitou!

Krajta tygrovitá tmavá (*Python molurus bivittatus*) je třetí největší had světa. Rekordní exemplář žijící v zajetí v Gurneeském hadím safari (Illinois) má 183 kg a 8,23 m. Žije v jižní Číně, Indočíně, Barmě a části Indonésie – často v tropických a subtropických mokřadech. Protože je to ale had krásný, velký a docela dobromyslný, často se chová i v zajetí.

(obrázek Python)

V USA se ročně prodá přes 140 000 krajt, za 20 dolarů kus, a na rozdíl od ČR není k chovu potřeba žádné povolení; ostatně obrát obchodu se zvířaty, především nelegálního, už překročil obrát v obchodu se zbraněmi (takže se kvůli drancování lokalit na seznamu ohrožených druhů poprvé ocitl i bezobratlý živočich: sklípkan *Brachypelma smithi*).

Většina lidí ale neví, že hezké mládě, o které se budou dobře starat, bude mít po roce přes dva metry, a za další tři roky třeba pět metrů, a pořád poroste. Že čtyřmetrový nebo i menší škrtec je silnější než jakýkoliv člověk, což z něj činí mazlíčka potenciálně hodně nebezpečného; že potřebuje odpovídající prostor (s bazénem); že terárium se kvůli rozměrům jeho exkrementů uklízí nejlépe lopatou. A že se dožívá přes dvacet let.

Takže co s nevyhovujícím mazlíčkem? Šup s ním do rybníka. Jako u nás s želvou nádhernou. Až na to, že když to uděláte na Floridě, nevyпустíte teplomilnou *Trachemys scripta elegans* do vody, která v zimě zamrzá. Krajtám se v Everglades líbí, úspěšně se tam množí už zhruba 20 let a tak jich tam bylo před pěti lety napočítáno přes 230!

Ochranáři došli k závěru, že co se vrcholového predátora Everglades týká, zatím je to remíza mezi krajtou a aligátorem, a ne, jak doufali, zpestření aligátorejšího jídelníčku. Zároveň došli k závěru, že krajta představuje vážné narušení už tak křehké rovnováhy tamního ekosystému, a že pokud se něco rychle neudělá, krajta by se mohla rozšířit až do třetiny (!) států USA.

(obrázek)

Tato čtyřmetrová krajta poněkud přecenila svoje schopnosti když pozřela dvoumetrového aligátora. Fotka z

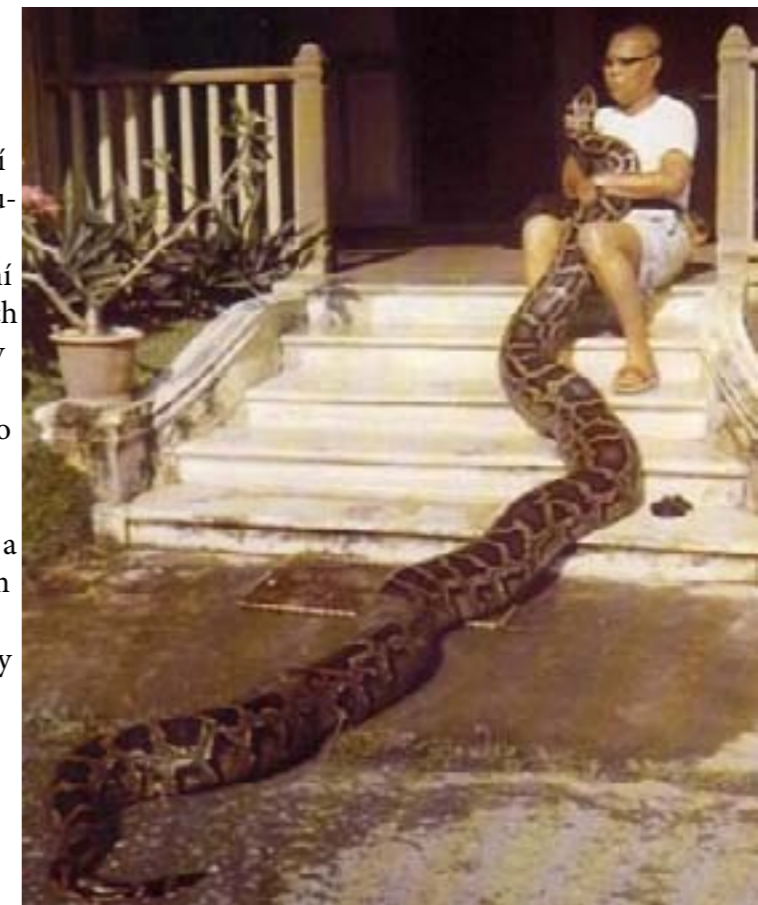
října 2005.

Problém zavlékání nepůvodních druhů je zřejmě starý jako lidstvo samo, ovšem s rozvojem zámořských cest je to problém větší a větší. V USA například hadohlavci v řece Potomac, u nás želvy nádherné a především bolševník. Američané platí za škody způsobené zavlečenými druhy 137 000 000 000 dolarů ročně (s nulami to vypadá líp než napsat „miliard“).

Klasickým příkladem jsou králíci v Austrálii. V některých případech jde jen o to, že na novém území nemá druh přirozené nepřátele. Tyto dovážet znamená ovšem často udělat z jednoho problému dva. Viz kočky a lišky v Austrálii. Na nejmenším kontinentě působí nepředstavitelné problémy i americká *Bufo marinus*, vypuštěná k likvidaci australského brouka *Dermolepida albobirtum*. Z tří tisíc žab je nyní 200 milionů. Nemají tam přirozené nepřátele (varan sice sežere všechno, co přepere, jenže ropuchy jsou jedovaté), takže se šíří rychlostí 40 kilometrů ročně. Vědci se nyní pokoušejí ovlivnit jejich populaci tak, aby se líhli pouze samci. Typická ukázka toho, jak křehká je přírodní rovnováha: méně varanů znamená méně sežraných vajec krokodýla mořského. Což znamená... et cetera. A přitom si stačí přečíst starou japonskou pohádku o tom, jak pan Hanzaemon spolkl mouchu! Je pravda, že některé cizí druhy mohou být velmi prospěšné. Ostatně, podívejme se na to, co jíme – a ještě více to platí v USA, kde je původním druhem na jídelníčku kromě vánočního krocana opravdu máloco. Jenže i tady platí, že opatrnosti není nikdy nazbyt!!

*

Pokud si půjdete na Floridě zahrát golf, může se vám naskytnout i takovýto pohled:

O KNIHÁCH A LIDECH KOLEM NICH

Pojďme se společně podívat do jednoho pražského antikvariátu. Nebudu vám zastírat, že se jedná o podnik, který již léta provozují. Bezpochyby prvním šokujícím dojmem pro mladého a zvědavého návštěvníka, budou sloupky beden od banánů, naplněné nikoli banány, nýbrž knihami. Inu na stěhování knih jsou právě tyto bedny nejvhodnější a musím říci, že jejich vynálezce by pomalu zasloužil Nobelovu cenu. Jsou pevné a dají se dobře přenášet a veliké tak akorát, aby se, naplněny knihami, daly unést. Takže i kdybyste si měli ze své možná první návštěvy odnést pouze toto ponaučení, není to špatný výsledek, protože jste se už něco praktického dozvěděli a vězte, že takové bedny se hodí k jakémukoli stěhování, tudíž až to někdy přijde, to stěhování, víte do čeho ukládat své knihy a své věci. Ovšem člověk by od návštěvy antikvariátu přeci jenom očekával více než nějaké poučení o výhodnosti banánových beden. Takže bude asi nejlépe, abychom postoupili ze spojovací chodby nacházející se v zadní části provozovny přímo do naší prodejny a tady nabudete pocit, že jste se ocitli v nějaké menší městské knihovně, akorát kolem bude trochu větší chaos. Prodejní pult je obložen sloupky knih, které jsou k vidění i na jiných místech a také sem tam odněkud vykukují ony bedny od banánů, pochopitelně plné knih. Nu a možná kolem vás proběhne nějaký chlapík ve špinavém námořnickém tričku a to bych patrně mohl být já a když už jste si udělali čas, abyste se za mnou přišli podívat, nezbyvá mi než odložit svoji práci na odpoledne a věnovat vám trochu času. Nejdříve se tedy trochu společně porozhlédne po našich regálech označených nápisy jako literatura pro děti a mládež, historie, umění, světová literatura a česká literatura a to jsem ještě nevyjmenoval všechny, ale to není úplně nejpodstatnější.

Tak jsme si z těch regálů vytáhli nějaké knihy a při jejich prohlížení na nás vyskočily různé podivné zkratky jako SNDL, ALBATROS A SNKHUL A ODEN A ČS A MF a mnoho jiných. Ano, za těmi zkratkami se skrývají názvy různých nakladatelství, z nichž některá již neexistují, ale kupříkladu

Albatros stále funguje. Rád bych vás dnes seznámil se svými záměry a úmysly, kterým bych rád věnoval tuto rubriku. Postupně vás seznámím s význam oněch zkratek a také s různými zajímavými edicemi, jež pod oněmi hlavičkami vycházely jako například edice Kolombus v nakladatelství Mladá Fronta a mám dojem, že tato edice vychází v tomto nakladatelství dodnes. Nu a v každém čísle našeho časopisu bychom se také mohli věnovat jednomu či více knižním doporučením a pokud nás nějaká kniha zaujme více, můžeme se jí věnovat podrobněji a využít ji jako zdroj nového poučení, ale také pobavení, protože ty by měli jít ruku v ruce, ačkoli pobavení se někdy dostaví později, protože nabýt poučení, může být mnohdy poněkud namáhavé a také to zabere čas. Jen tak mimochodem, ono SNDL znamená Státní nakladatelství dětské literatury, z něhož se po přejmenování stal vám snad dobře známý Albatros.

Aby mezi námi bylo jasno, dopředu vás upozorňuji, že vám budu ve svém antikvariátu vyhledávat většinou knihy, které vyšly třeba před dvaceti, třiceti a více lety, ale to neznamená, že by pro vás byly nedostupné. Mnoho z nich vyšlo znovu a mnoho z nich se dá zapůjčit v knihovnách a mnoho z nich se dá pořídit téměř za hubičku téměř v jakémkoli antikvariátu a možná se některé z nich dají pořídit v elektronickém formátu. Ne že bych neměl přehled o nových knihách, ale přeci jenom nemám tolik času, abych se v tom orientoval natolik dobře, že bych potom mohl také dobře poradit. Tady bych si nechal poradit já od vás, protože mezi mnohými tituly, o nichž se zmíním, může právě nějaká nova kniha, navazující svým tématem, scházet a může tedy vhodně doplňovat obsah starších knih. Poradím se s kolegy, jak to nejlépe vymyslet, aby náš rozhovor hladce plynul a abych také mohl vaše podněty zpracovat a použít.

Možná bych vám ještě před tím, než se pustíme do práce, mohl něco říci o tom, jak jsem se ke knihám dostal já a musím přiznat, že jsem to měl v mnoha ohledech snazší, než to máte vy dnes. Proč?

Protože vy přeci máte spousty jiných možností jak naložit s volným časem, které jsme my v našich dobách a to mluvím o šedesátých a sedmdesátých a osmdesátých letech minulého století, tedy o době doslova nedávné, prostě neměli a to nejenom proto, že jsme žili v Československu a to Československu socialistickém, což ovšem také mělo svoji nejednu výhodu, která, viděna očima dneška, proměňuje se ve strašnou pohromu a nevýhodu. Tak tedy vězte, že nehodlám zatracovat dnešek a vynášet včerejšek, což je obvyklé zejména u pamětníků, ale musím se vám přiznat, že mi na jednom malém okresním městě spousta dnešních vymožeností nechyběla. Konec konců jak by mohla chybět, když snad ještě ani nebyla vynalezena anebo se k nám do Československa prostě ještě nedostala. Obešel jsem se bez značkového oblečení a také bez barevných tenisek a obešel jsem se bez stovek televizních programů a barevné televize a také jsem se obešel bez mobilních chytrých telefonů a internetu a obešel jsem se bez cest do zahraničí a k moři, i když nepopírám, že cestování neprospívá duchu i tělu a že sledování televize nemůže občas pobavit a snad i občas poučit a totéž lze říci o mobilních telefonech a přenosných počítačích. Zkrátka záleží vždy na tom, jak tu či onu vymoženost použijeme a nikdy by se ovšem nemělo stát, aby ona využívala nás. Tak už jste se dozvěděli, bez čeho jsem obešel a nebylo to zdaleka vše a také to mnohdy nebylo mé dobrovolné rozhodnutí, protože bych dal tehdy téměř cokoli, abych se dostal k nějakým americkým komiksům anebo k nějakým třeba americkým dobrodružným televizním seriálům, ale okolnosti mi to nedovolovaly a tak jsem se obrátil ke knihám a ty byly tehdy všudypřítomné a lehce a snadno dostupné, i když pochopitelně kvůli poměrům ledacos nemohlo vyjít, ale to pro mne jako třináctiletého kluka nebylo příliš důležité. Já jsem věděl, že v naší knihovně vždy najdu něco zajímavého, ať už šlo o dobrodružné romány či zajímavé encyklopedie a o těch bych se vám také rád zmínil v dalších číslech. PROČ?

Samozřejmě, že mnohé vědecké výzkumy pokročily za těch několik málo desetiletí neuvěřitelně kupředu, ale elektřina je stále elektřinou a optická čočka funguje i dnes stejně jako před dvaceti třiceti lety a dokonce i bobři si dodnes staví své hráze stejným způsobem jako před staletími a jedna dobrá encyklopedie je nad sto internetových odkazů a to mi můžete věřit, protože jsem knihám od svého mládí věnoval skutečně spoustu času a to nejenom jako vášnivý čtenář, což je postižení, které mne pronásleduje dodnes, ale i v pozdějších letech, jakožto profese a zaměstnání, ke kterému jsem

ovšem stejně dostal jako slepý k houslím, protože by mne přes veškerou lásku ke knihám nikdy nenapadlo, že budu jednou zrovna v Praze provozovat antikvariát. Tak to už by snad stačilo a pojdme se také již konečně podívat na nějakou tu knihu a již dopředu vás upozorňuji, že právě této knize bych rád věnoval více pozornosti a dokonce bych ji rád využil v našem přírodovědecké oddílu a to tak, že bych z ní pro vás vybral několik kapitol i s náležitými vyobrazení, z nichž byste se dozvěděli, jak třeba vidí žába a jak skutečně čichá komár a proč se Eiffelova věž podobá lidské holenní kosti a mnoho jiných podobných zajímavostí a souvislostí. Ona kniha se jmenuje Bionika a vydalo ji v roce 1980 STÁTNÍ PEDAGOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ jako překlad z ruského originálu, který vyšel v roce 1976 a napsal ji I. B. Litineckij jako, světe drž se, příručku pro učitele, a my ji využijeme jako příručku a průvodce úžasným světem přírody, abychom zjistili, že mnohé přírodní mechanismy jako je například stavba kostí obratlovců a čichové orgány hmyzu anebo jeho zrak se dají kupříkladu dobře využít třeba při řízení letového provozu anebo pro stavbu kulturního domu anebo při konstrukci ponorek.

K O I N É

Nazdar děcka - možná všude kolem slyšíte, že byste se měly pořádně učit, aby z vás něco bylo a především, abyste si také vydělaly nějaké pořádné peníze.

Inu, nemám nic proti učení a také vlastně nemám nic proti penězům. Jsou to pouze jakési abstraktní entity a záleží vlastně teprve na člověku, jak se k nim postaví, takže se skutečně mohou najít jedinci, kteří spojují peníze a učení jaksi dohromady, ale já si pro změnu nemyslím, že je takové spojení úplně správné. Učení je tady přeci úplně od něčeho jiného, než k tomu, abychom se učili, abychom mohli později vydělávat nezřízené množství peněz. K čemu je tedy takové učení dobré, mohl by se mne někdo z vás zeptat a já mu odpovím nepřímo tím, že ho vyzvu, aby se začal se mnou učit koiné.

Předpokládám, že po této odpovědi by měla následovat další otázka a cože to je ta koiné? Pochopitelně nemusí následovat otázka, ale může následovat, že tohleto mě ale fakt nezajímá, protože musím četovat s kámošema.

A než vám povím, co je to koiné, zeptám se, jestli se mezi vámi, děcka, opravdu používá slovo četovat a jestli opravdu prokládáte své věty pokud možno co nejčastěji slovem fakt a hustý?

Takže koiné je řečtina, která se používala jako hovorová řeč po celém helenistickém středomoří kdysi dávno, před dvěma tisíci lety a zajímavé na ni je, že jí byl také sepsán Nový Zákon. Koiné se ovšem liší od klasické starořečtiny asi tak, jako se liší hovorová a spisovná čeština. Mimo jiné koiné je vlastně řecké slovíčko pro OBECNÝ - takže hovoříme o obecné řečtině, kterou se dorozumívali lidé nejenom ve východním středomoří, ale i lidé ze vzdálenějších provincií a oblastí, které si kdysi podrobil Alexandr veliký, který nebyl Aténan, nýbrž pocházel z Makedonie a také jeho armáda se neskládala pouze z čistokrevných Řeků, takže jejich řečtina byla zjednodušená, ale stal se z ní vhodný dorozumivací prostředek pro lidi různých ras a národů.

Mě na koiné zaujaly dvě věci a to že jí byl sepsán Nový zákon a že jí hovořilo různorodé obyvatelstvo veliké Alexandrový říše. Proto mi připadlo zajímavé se jí začít zabývat a napadlo mě, že se mohu učit i s někým dalším a tak vám nabízím možnost učit se tento jazyk se mnou. Že je to nepraktické a že je to ztráta času? Možná, ale možná se ukáže, že je tomu trochu jinak a že právě díky pokusu o osvojení si koiné zjistíme, jak to s tím učením ve skutečnosti je.

Takže děcka, kdo se nebojí, ať do toho jde se mnou a upozorňuji vás, že budu potřebovat vaši pomoc a to hned na začátku.

Díval jsem se na internet a hledal jsem řeckou alfa viti - neboli abecedu - abych jí mohl psát ve Wordu, ale nic pořádného jsem nenašel. Mělo by to být písmo starořecké - velké i malé a mělo by to být použitelné pro psaní ve Wordu. Kdo něco najde, ať mi to rovnou pošle na mail - info...

O nás:

Záštita: Antikvariát Kačur, Dukelských hrdinů 29, Praha 7
Holešovice (www.kacur.cz)

Redakce:

Jiří Kačur
Jonáš Jenšovský
Štěpán Cháb
Adam Panáček